

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De nomine, & existentia legis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Secundus legis æternæ effectus, per quem nobis ipsa manifestatur, est supernaturalis reuelatio. Deus enim habita ratione nostræ imbecillitatis (cum multa constituta essent per legem suam æternam, quæ à nobis naturali lumine cognosci nequeunt; itemque multa quæ licet absolute possint cognosci, non tamen facile ab omnibus; immo ne vix quidem, à nonnullis valde rudibus.) pro immensa bonitate sua erga genus humanum, illa reuelauit, vel simpliciter, vel certe cum maiore certitudine cognoscere ab omnibus. Reuelauit autem in veteri quidem testamento, Prophetis, ac imprimis Moysi; in nouo Testamento verò Apostolis, per quos tradita sunt præcepta fidei & Sacramentorum nostræ religionis Christianæ.

Tertius eiusdem generis effectus, sunt iustæ leges Superiorum, quæ Dei authoritate præsumunt. Eas enim ab æterna lege derivari: & illius quasi radios quosdam esse D. Thomas in ead. quæst. 93. art. 3. merito statuit ex duplici capite: altero quod potestas Superiorum necessaria ad leges condendas, sit à Deo: iuxta illud Apostoli ad Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo, & quæ sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Quæ verba satis ostendunt de lege humana iusta, à Superiore sufficientem potestatem habente lata: rectè dici, quod ipsa sit legis æternæ, seu diuinæ ordinationis derivatio. Altero quod illud quidquid est, quod à legitimo Superiore iuste decenter, sit consentaneum cum eo quod in Deo constitutum est. Cum enim Deus, ut res alias, sic hominem gubernet ad suumque finem dirigat: & ad gubernationem inferiorum adhibeat Superiores, tanquam instrumentum, oportet sanè ut quantum cuique ad talem gubernationem est opus, communicet ipsis, explicetque latentem in mente sua ordinationem circa agenda. Sicut ipsum facere patet ex cap. 8. Prouerb. verbis illis. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Vnde efficitur merito legem humanam iustam censerî legis æternæ derivationem quandam, ac radium. Iustam dico quoniam iniusta cum rectæ rationi aduersetur non potest ab æterna lege derivari, nec veram legis rationem habere ex D. Thom. in eodem art. tertio ad 2.

Cæterum quia ad iudicium de peccatis lex æterna non adhibetur secundum se, cum sit cæ ratione nobis ignota (quæ enim Dei sunt, nemo cognouit nisi Spiritus Dei ex cap. 2. prioris ad Corinth.) sed secundum suam manifestationem: in huius tantum consideratione immorabimur, contenti de ipsa lege æterna secundum se pauca attingisse quæ ad hoc institutum sufficient. Ac primò, et si lex æterna vna, simplexque sit, sicut cætera diuina attributa: nostro tamen intelligendi modo eam variè distingui, pro varietate rerum quæ illi subiunguntur: ne mpe ut quædam dicatur esse rerum necessarium, quædam contingentium quædam rationis capacium, quæ dæ rationis expertium. Et ita intelligendus est D. August. in nouo De ciuit. Dei cap. 22. cum plurali numero dicit æternas & incommutabiles Dei leges.

Secundò legem æternam quidem, non ita adferre homini necessitatem, quin pro arbitrio possit agere vel non agere cõtra eius præscriptum (quandoquidem, vt ante notatum est, non imponit necessitatem rebus, nisi secundum modum naturæ ipsarum) nihilominus eam transgredienti, necessitatem adferre subeundi pœnam tali transgressioni debitam; ita vt hanc subire debeat ac pati, velit nolit. In quam sententiam D. Thomas 1. 2. quæst. 93. art. 6. ait: quantum in peccatoribus deficit à lege æterna ex parte actionis, tantum suppleri ex parte passionis: prout feliciter in tantum patiuntur, quod lex æterna dicitur de eis: in quantum deficiunt facere quod legi æternæ conuenit.

Tertio, quæuis lex æterna sit pro se immutabilis ex parte Dei, qui ab æterno præscribit immutabiliter, quidquid præscribit: ex parte tamen materis, id est, rei quam præscribit, mutationem admittit: in eo videlicet, quod res ipsa præscripta, non retinet semper circumstantias, secundum quas præscribitur. Sic obseruationes veteris legis, etiam si per æternam legem constituta, cessant: quia in illis deficit circumstantia temporis, secundum quam præcipiebantur. Similiter quamuis lex æterna præscribat reddendum depositum: tamè si is qui apud te ensem depositum agatur furis, non debes reddere: quia deficit circumstantia secundum quas reddidit

ea præscribitur. Porro cum legis æternæ manifestatio, in qua nobis immorandum esse monuimus, fiat tum per naturalem reuelationem, quæ lex naturalis: tum per supernaturalem, quæ lex diuina postiuua constituitur: tum etiam per legem humanam iustam. Quæ de causa, libri huius primus tractatus erit de lege vniuersæ. Secundus, de lege naturali. Tertius, de lege diuina postiuua. Quartus, de lege humana.

Quibus illud obiter præmittendum est, quod cum de legibus tam philosophi, quam iuris ciuilibus periti differentes ex instituto, attingant tantummodo spectantia ad legem humanam, & sub ea ratione, quæ respiciunt moralem quemdam finem: nimirum tranquillitatem bonumque reipublicæ statum Theologi de omnibus legibus tractent, idque sublimiori quadam ratione. Eas enim considerant vt à Deo profectæ, ordinant nos, dirigitque ad veram nostram felicitatem, præscribendo actiones quibus æternam beatitudinem consequamur: neque de humanis illi aliter differant, quam vt à diuina authoritate conuocata, nos in conscientia obligant.

TRACTATUS I.

De Lege vniuersæ.

In hac vniuersali consideratione, methodo philosophicâ procedemus: explicando primò nomen & existentiam: secundò, naturam & causas: tertio, qualitates & officia legis: sicut tamen vt de vnoquoque eorum ea solum attingamus paucis, quæ videntur adiumentum aliquod adferre posse ad iudicandum de peccatis.

CAPVT I.

De nomine & existentia Legis.

SUMMARIUM.

- 10 Lex dicitur est ligando quo nomine commodius in hac materia virmur, quam nomine iuris, aut præcepti.
- 11 Lex est necessaria necessitate finis.
- 12 Quomodo necessaria sit in ordine ad Deum.
- 13 Quomodo in ordine ad nostros.
- 14 Quomodo in ordine ad alios homines, tum ad alias res.

Plures dantur notiones nominis legis, quæ videri possunt apud Sorum sub initium librorum De iust. & iure: inter quas probatur maxime illa quam habet D. Thomas 1. 2. quæst. 90. art. 1. vt lex dicatur à ligando: quoniam de ea tanquam de vinculo quodam Scriptura loquitur. vt Plal. 2. Dirumpamus vincula eorum: & Ierem. 2. A vinculo confregisti iugum: dirupisti vincula, dixisti non seruiam. Illud autem ipsum, quod dicitur lex, quæ ligat, obligatue hominem ad aliquid agendum, vel non agendum: dicitur quoque ius, quia est regula statuendi iustum, seu æquitatem: dicitur item præceptum, quia verbo vel scripto subdit à Superiore traditur seruandum. Vnde fit vt illa tria nomina apud authores notentur confundi. Nos verò in hac tractatione ad vitandam ambiguitatem, retinebimus nomen legis: quia nomen iuris, in materia etiam morali, dicitur adhuc tum de speciali obiecto iustitiæ, ex quo hæc initio Institut. Iustitiæ, & ff. De iust. & iure lege 10. definitur constans & perpetua voluntas, ius suum cuique tribuendi: tum etiam de iurisprudentiâ, quæ docet æqualitatem in rebus statuere: vt cum ff. eod. tit. sub initium ius definitur ars æqui & boni. Nomen verò præcepti extenditur ad illud etiam, quod inferiori datur à superiore, cum vterque est persona priuata: vt pater, & filius; dominus & seruus. Illud autem de quo sub nomine legis tractatur, tantum est quod à persona publicâ toti communitari datur, vt patet ex lege 1. & 2. ff. De leg. Hæcque de legis nomine.

De illius existentia autem, quia notissima est non modò ex libris tam sacris, quam prophanis: sed etiam ex quotidiano vsu: tantum occurrat explicandum, quem ad finem necesse sit legem existere. Etenim si aliqua est illius existendi necessitas, cum nequeat esse absoluta, quandoquidem nihil datur præter Deum, quod existere sit absolute necessarium: aut eadem est, ex hypothesi, seu ad alium quem finem.

Legis necessitas existendi.

12. **E**vm finem igitur non vnum sed varium & multiplicem assignare possumus ex quatuor capitibus: nempe ex ordine hominis ad Deum; ex ordine hominis ad seipsum; ex ordine hominis ad alios homines; & ex ordine hominis ad res sibi subditas. Primum enim homini necessaria est lex in ordine ad Deum: tum vt cognosceret in Deo imperante plenam auctoritatem, & potestatem dominij: & in se, sicut & in alijs rebus, obediendi necessitatem; qua de causa in statu innocentiz datum est preceptum Gen 2. Tum vt intelligeret diuinam erga se providentiam in dirigendo se ad finem vltimum consequendum.

13. Secundò lex necessaria fuit homini in ordine ad seipsum: tum quia est natura determinata ad bene vel male agendum; ideoque opus habuit lege, qua dirigeretur, determinareturque ad bene agendum; prout conuenit ei qui ad imaginem Dei conditus est: ne bestiarum more sequeretur quidquid appetitus sentiens suggerit. Legibus enim tanquam habentis homo regitur, ac coercetur, i.e. in peccatum precepta ruat. Tum vt seipsum cognosceret: nempe se iam vilium esse, si factus ex limo terræ, comparatur cum Deo: ne superbe aduersus eum se extollat: suam verò dignitatem, si ad Dei similitudinem factus comparatur cum cæteris rebus corporeis; ne seruando eis, indignè se eisdem subiiciat. Item vt cognosceret illud quod sanctitatem summam naturæ est ei conciliare; opera inquam iustitiæ consistentia in illa mandatorum obseruatione, de qua Dominus Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Aut etiam è contrario, illud quod summam miseriam ei creare comparatum est, nimirum peccatum. Per legem enim cognitio peccati ad Rom. 3. Et peccatum nõ cognoui, inquit in sequen. cap. 7. Apostolus, nisi per legem.

14. Tertiò necessaria est homini lex, in ordine ad alios homines. Tum ad conueniendum cum illis: sine lege enim peruerterentur omnia, ac suo quisque arbitrio viueret, manerentque vitia impunita vnde tolleretur humanus conuictus. Tum ad decernenda præmia bonis, & supplicia malis: quod ita est necessarium in Rep. vti licet status illius perturbetur & confusione labefactetur. Tum demum ad seruandam iustitiam erga omnes, & obediendam inferiorum erga superiores.

Postremo in ordine ad res inferiores necessaria est homini lex: quia tenetur has omnes referre in Deum, tanquam in finem vltimum: ad quod est illi opus lege, per quam instruitur de ratione talem relationem faciendi rectè & congruenter diuinæ voluntati.

CAPVT II.

De natura & causis Legis.

S V M M A R I V M.

- 15 Definitio legis cum illius explanatione.
- 16 Lex in eo differt à consilio, quod obliget: obligat autem, tum ad culpam tum ad penam.
- 17 Lex coagmentatio est ex actu mentis, & ex actu voluntatis: hincque magis, quam ille est ei proprius.
- 18 Lex que de se est actus quomodo rationem habeat habitus.
- 19 Iniustitia qua naturam legis destruit, locum habet tantum in lege humana, ex cuius causis omnibus nasci potest.
- 20 Quanam possit esse legis materia.
- 21 Quatenus lex Ecclesiastica seruetur de actibus internis
- 22 Promulgatio non est de legis natura, etsi ad illius obligationem requiratur.
- 23 Finis legis propinquus, est facere homines bonos: remotus bonum commune.
- 24 Causa efficiens legis est superior publicam potestatem habens in eos, quibus illa imponitur.

Aliquot afferuntur à Dominico Soto initio librorum De iust. & iure legis definitiones: quibus omissis hac vna, que aptè sufficienterque illius naturam delectare videtur, contenti sumus.

15. Quod iniusta ordinatio superioris, publicam habetis potestatem, cum voluntate obligandi subditos ad aliquid agendum vel non agendum.

De spectantibus ad naturam Legis.

SECTIO I.

Dicitur autem ordinatio: quoniam lex est actus quidam rationis & prudentiæ ex Aristot. 10. Ethic. cap. 9. id est, iudicium quoddam intellectus practici, consequens illius consultationem moderantem virtute prudentiæ. Deinde dicitur, iniusta, quoniam lex iniusta ex D. August. lib. 1. De lib. arbitrio cap. 5. ne nomen quidem legis meretur. Tertiò dicitur, superioris, quoniam lex ex Aristot. loco cit. vim habet non modo directiuam, quatenus præcipit bonum, & verat malum: sed etiam coactiuam, quatenus transgressorem reddit poenitentem. Iam verò dirigeret cum coactione, est tantum superioris: habetque rationem imperij: qua de causa non exprimitur per indicatum, sicut simplex ordinatio; dicendo hoc faciendum est, & ab illo abstinendum: sed per imperatum, dicens hoc fiat, illud non fiat. Imperare autem est superioris cum pariter non habeat imperium. cap. Innotuit, De elect. Quarta dicitur, habens publicam potestatem, quoniam vt D. Thomas 1. 2. quæst. 90. art. 3. ostendit: condere legem pertinet vel ad totam multitudinem, vel ad imperium publicam, quæ totius multitudinis curam gerit: vnde iussiones quæ sunt à privatis personis, non censentur leges, sed tantum legum applicationes.

Atque his quatuor exprimitur illud, quod debet locum generis tenere in definitione legis. Illud autem quod sequitur, cum voluntate obligandi subditum ad agendum vel non agendum, continet differentiam, per quam lex separatur à consilio, cui totum quod in definitione præcedit potest conuenire.

Nam ex D. Thomæ in seq. quæst. 108. art. 4. consilium à lege in eo differt quod hæc vim habet obligandi, imponendive necessitatem, vt seruetur id quod ipsa præcibit; illud verò non item: adeo vt ordinatio superioris sine voluntate obligandi, sit quidem, immo tantum sit consilium, nec adhuc lex: cum voluntate verò obligandi, non consilium, sed lex sit. Vbi aduerte legem dici obligare tum sub peccato, tum sub poena; sub peccato autem obligare est: eam ita aliquid præscribere, vt necesse sit illud exequi ad supernaturalem beatitudinem consequendam, vel omnino, vt cum obligatio est sub mortali; vel statim post mortem, vt cum obligatio tantum est sub veniali, quod non impedit quidem omnino, retardat tamen consecutionem dicte beatitudinis. Sub poena verò obligare, esse aliquid ita præscribere vt etiam si præuicatoribus poenam non constituit re ipsa, reddat tamen poenâ dignos, seu meritos à quibus legislator poenam repetat.

Ex hac definitione legis manifestum est, legem non esse vnius naturæ per se, sed solum per aggregationem: nempe esse ens morale, ad cuius constitutionem, sicut ad constitutionem entis artificialis, plura in genere naturæ completa, concurrunt. Sicut enim domus coagmentatio est ex lapidibus & lignis, in ordine ad habitationem: ita lex, coagmentatio est ex ordinatione mentis, & voluntate obligandi in ordine ad actionem moralem. Si quæras, quod magis conueniat legi: esse actum intellectus, an esse actum voluntatis? Respondeo cum Alphons. à Castro in lib. 1. De lege penali cap. 1. esse actum voluntatis (etiam si Sotus in libr. 1. De iust. & iure contrarium iudicet quæst. 1. art. 1.) nam in actu voluntatis, non autem in actu intellectus propriam legis rationem completi; vltimaque illius differentiam consistere, ex eo patet, quod seclusa voluntate obligandi subditos, quantumcumque Superior multa ordinet, nullum eorum pro lege tenetur: quis, vt rectè Alphonsus argumentatur, Non quod Princeps nouit aut bene intellexit: sed prout habetur in lege 1. ff. De consuet. Principum: quod Principi placuit, legis habet vigorem. Adde peccatum, quod est legis transgressio, magis aduersari voluntati Superioris quam in intellectu. Vnde fit vt illud quod contra legem Dei committit quis, dicatur id ipsum facere contra diuinam voluntatem.

Cæterum lex ita est actus, vt rationem habitus induat hoc nomine; quod est (præterquam in Deo in quo nihil fluxum est) transeat breui tempore, more aliorum actuum humanorum: perdurat tamen in virtute: hoc est, actus mentis